

Elementy pedagogiki personalistycznej w polskiej refleksji o wychowaniu.

Idee – inspiracje – rekonstrukcje

Streszczenie

Problematyka osoby ludzkiej – będąca przedmiotem refleksji personalistycznej w etyce i filozofii – stanowi również przedmiot dociekań i refleksji w pedagogice – dyscyplinie naukowej w szczególności poświęconej trosce o człowieka i jego dobro. Pedagogika jest dyscypliną naukową, która – w powiązaniu z namysłem antropologicznym i aksjologicznym – posiada kompetencje (dzięki ustawicznemu prowadzeniu i rozwijaniu refleksji pedagogicznej) pozwalające na włączenie w obszar teorii i praktyki wychowania (szerzej: obszar edukacji) pojęcia osoby ludzkiej i wypracowania podejścia pedagogicznego respektującego przynależne osobie ludzkiej przymioty (właściwości i walory).

Przedmiotem badań w zakresie koncepcji i doktryn pedagogicznych oraz ich antropologiczno-etycznych założeń jest – zgodnie z tytułem rozprawy – rozeznanie, analiza i próba systematyzacji elementów – szeroko pojętej – pedagogiki personalistycznej, które występują w polskiej refleksji o wychowaniu, zwłaszcza w zakresie teorii wychowania i wychowania moralnego, etyki wychowawczej i antropologii pedagogicznej (o orientacji personalistycznej). Aby dokonać tak ukierunkowanych analiz i rozpoznań, w rozdziale pierwszym przedstawione są metody badań nad ideami i doktrynami pedagogicznymi oraz ich historią. W kolejnych rozdziałach rozprawy doktorskiej prowadzone są analizy polskiej pedagogiki personalistycznej na przykładzie wybranych koncepcji; dokonuje się odczytania i (re)interpretacji uwarunkowań, rozwoju, oddziaływania i perspektyw personalistycznych idei w polskiej myśli pedagogicznej. Analizowane są założenia antropologiczno-aksjologiczne pedagogiki personalistycznej, zwłaszcza przyjmowanej w niej koncepcji osoby ludzkiej (godności osoby ludzkiej) i jej relacji do świata wartości, rozpatrywane są formułowane w nurcie pedagogiki personalistycznej cele, postulaty, metody i programy wychowawcze. Rozpoznawane są związki pedagogiki personalistycznej z przekonaniami religijnymi (personalizmem chrześcijańskim i jego wizją godności osoby), z koncepcjami filozoficznymi (zwłaszcza dociekaniem antropologicznymi i aksjologicznymi), ze światopoglądem humanistycznym (uniwersalistycznym wymogiem respektowania godności osoby), z ideami społecznymi (personalizmem społecznym, w którym akcentuje się prymarność godności osoby w życiu społecznym). Analizy przybliżające dawniejsze doktryny i nurty pedagogiki personalistycznej w zestawieniu ze współczesną myślą personalistyczną w pedagogice, mają także uzmysławiać możliwości rozwijania koncepcji i badań w różnych dziedzinach pedagogiki w nawiązaniu do założeń antropologiczno-aksjologicznych

pedagogiki personalistycznej, zwłaszcza rozumienia i respektowania godności osoby w teorii i praktyce pedagogicznej.

Ze względu na główny cel pracy, jakim jest (re)interpretacja rozwoju, oddziaływania i perspektyw personalistycznych idei w polskiej myśli pedagogicznej, organizacja badań własnych opierała się na analizie tekstu – wychodząc od tekstów źródłowych przez ich recepcję i utrwalenie się głównych kategorii po autorskie propozycje implementacji w różnych obszarach pedagogiki. W badaniach idei i doktryn pedagogicznych zostały zastosowane: hermeneutyczna metoda analizy treści, metoda historyczna oraz krytyczna analiza dyskursu.

Słowa kluczowe: osoba i godność osoby, personalizm, refleksja i myśl pedagogiczna, pedagogika personalistyczna, metoda hermeneutyczna, metoda historyczna, krytyczna analiza dyskursu.